

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ЗАВДАННЯ

**ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"СІМЕЙНЕ ПРАВО"**

**Харків
2005**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ЗАВДАННЯ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "СІМЕЙНЕ ПРАВО"

**для студентів V курсу
заочного факультету**

**Харків
2005**

Завдання до практичних занять з навчальної дисципліни "Сімейне право"
для студентів V курсу заочного факультету / Уклад.: В.І. Борисова, І.В.
Жилінкова, Я.В. Новохатська. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2005. – __ с.

У к л а д а ч і: В.І. Борисова
І.В. Жилінкова
Я.В. Новохатська

Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою академії
(протокол № ____ від _____ 2005 р.)

Навчальна дисципліна "Сімейне право" вивчається на заочному факультеті протягом ІХ семестру і виноситься на екзаменаційну сесію для складання заліку.

Метою практичних занять є закріплення знань, набутих студентами у ході самостійної роботи впродовж навчального періоду з літературними джерелами та законодавством, що регулює сімейні відносини і з'ясування найскладніших питань курсу сімейного права.

Нормативні акти та література

Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947 – III // Відомості Верхов. Ради України. – 2002. - № 21-22. – Ст. 135.

Конституція України // Відом. Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141.

Кодекс про шлюб та сім'ю України від 20.06.1969р. // Відом. Верховної Ради УРСР.- 1969.- № 26.- Ст.204.

Мінська Конвенція країн СНД «Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах» від 22 січня 1993 року (ратифікована Україною (із застереженнями) 10 листопада 1994 року).

Правила реєстрації актів громадянського стану в Україні: Затв. наказом Міністерства юстиції від 18.10.2000 р. №52/5 // Офіційний вісн. України. – 2000. - № 42. – Ст.1803.

Жилинкова І.В. Брачний контракт. - Х., 2002.

Жилинкова І.В. Правовий режим имущества членов семьи. Х., 2000.

Зілковська Л.М. Проблеми всиновлення дітей, які є громадянами України, іноземними громадянами на території України //Держава і право. - К.: ІДП НАНУ, 2000. - Вип.7. - С.248-256.

Кузьмичова Л.О., Жилінкова І.В. Особисті права та обов'язки батьків і дітей: Навч. посібник. - К., 1991.

Научно-практический комментарий Семейного кодекса Украины / Под ред. Ю.С. Червоного. – К.: Истина, 2003.

Ромовська З.В. Сімейний кодекс України. Науково-практичний коментар. – К.: Ін Юре, 2003.

Сімейне право України: Підручник / Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової . – К.: Юрінком Інтер, 2004.

Методичні поради та завдання для підготовки до практичних занять

До практичних занять кожний студент має самостійно підготувати письмове рішення завдань. Вирішуючи завдання слід чітко визначити, на яке питання воно розраховано, які спірні правовідносини потребують з'ясування, якими правовими нормами вони регулюються, проаналізувати зміст норм з тим, щоб надати пояснення щодо правильного їх застосування, а також сформулювати прийняте від імені судового чи іншого державного органу рішення або висновок.

1. До державного органу реєстрації актів цивільного стану (РАЦС) Київського р-ну м. Харкова звернулася Швецова із заявою про реєстрацію шлюбу. При цьому вона пояснила, що Попов - особа, із якою вони вирішили зареєструвати шлюб, - на день подання заяви є відсутнім, бо перебуває у відрядженні за кордоном і повернеться до м. Харкова через 5 місяців. Швецова подала письмову заяву Попова, відповідно до якої останній згоден на реєстрацію шлюбу з заявниця. Через свою відсутність Попов просить орган РАЦС, по-перше, прийняти його заяву про реєстрацію шлюбу із Швецовою і, по-друге, зареєструвати їх шлюб. Робітник органу РАЦС відмовив у задоволенні заяви. У зв'язку з цим Швецова звернулася до адвоката за роз'ясненням.

Дайте юридично обґрунтоване пояснення по справі.

2. До органу РАЦС із заявою про реєстрацію шлюбу звернулися Шустренков та Панкова. Вони просили зареєструвати шлюб через два дні у зв'язку з тим, що Шустренков через три дні має виїжджати на один рік за кордон працювати. Наступного дня до органу РАЦС звернулася Шустренкова - мати Шустренкова із заявою про неможливість реєстрації шлюбу її сина. В заяві вона пояснила, що Панкова є неповнолітньою, їй виповнилося лише 16 років. Крім того, Шустренков - рідний син заявниці, а Панкова - усиновлена дитина, яка проживає в сім'ї близько 10 років. Панкова була всиновлена тому, що вона є дитиною двоюрідного брата Шустренкової, який разом з дружиною загинув в автомобільній катастрофі. Отже, Панкова, по-перше, є родичкою Шустренкових, по-друге, фактично доводиться сестрою її синові, бо проживає в сім'ї як усиновлена дитина, і, по-третє, неповнолітня.

Яке рішення має прийняти орган РАЦС?

3. Василенко та її чоловік - Шемшуков, які проживають у шлюбі протягом 8 років і мають двох малолітніх дітей (трьох та шести років), звернулися до нотаріуса з проханням посвідчити їх шлюбний договір. Сторони бажають внести до цього договору такі умови: а) усе нерухоме майно, яке буде подаровано кожному з них протягом перших п'яти років після укладення шлюбного договору, має належати їм на праві спільної сумісної власності; б) Василенко передає у спільну сумісну власність подружжя автомобіль

"Мерседес", який належить їй на праві приватної власності; в) Василенко відмовляється на майбутнє від пред'явлення до свого чоловіка вимог, щодо утримання їх малолітніх дітей; г) Шемшуков бере на себе обов'язок надати у користування дружини та дітей жилий будинок, розташований на березі Чорного моря, який належить йому на праві приватної власності; д) Шемшуков зобов'язується також надати матері своєї дружини - Онтошко право проживати в належній йому на праві приватної власності квартирі в м. Тернопіль протягом усього її життя; е) Шемшуков зобов'язується не претендувати на майно, що є спільною сумісною власністю подружжя в разі його поділу; є) Василенко зобов'язується не вступати у новий шлюб доки їх діти не досягнуть повноліття. Нотаріус відмовився посвідчити цей договір у зв'язку з тим, що деякі його умови не відповідають вимогам закону.

Чи правильно вчинив нотаріус?

4. Подружжя Швидкових прожило у шлюбі 20 років. Під час розірвання шлюбу дружина поставила питання щодо поділу майна не в рівних частках і просила суд визнати за нею право на 4/5 спільного майна. Свої вимоги вона пояснювала тим, що під час шлюбу вона працювала значно більше, ніж її чоловік. Останній змінював неодноразово місце своєї праці, протягом тривалого часу шукав собі роботу, кожного разу пояснюючи своє небажання працювати різними сторонніми причинами. Позивачка вимушена була одночасно працювати в різних установах, підтримувала своїх батьків і практично сама виховала дочку. Останнім часом вона досягла певних успіхів в роботі, мала значні доходи і практично утримувала свого чоловіка. Швидков не погодився з твердженнями позивачки і пояснив, що він художник, йому потрібні умови для праці, позивачка весь час перешкоджала розвитку його особистості, кожного разу вимагала гроші на сім'ю та дитину. Він працював як тільки міг і задовольняв потреби сім'ї. Швидков заперечує проти визнання за ним меншої частки в праві на майно подружжя при його поділі. Крім того, він включає до переліку майна, яке підлягає поділу, деякі речі, що залишилися у позивачки: дві каблучки з діамантами, норкове манто позивачки, що є дуже дорогим, а також фарби, які йому потрібні для малювання і які позивачка забрала з дому, коли залишала його.

Вирішіть справу.

Складіть проект рішення суду.

5. Подружжя Чернових подало до суду спільну заяву про розірвання шлюбу. В заяві було вказано, що сторони прожили в шлюбі протягом 6 років, мають двох неповнолітніх дітей п'яти та двох років. Сімейні стосунки сторін не склалися, тому вони бажають розірвати шлюб. Разом з заявою подружжя надало до суду письмовий договір, відповідно до якого діти після розірвання шлюбу будуть проживати разом з матір'ю. Батько дітей за договором зобов'язується надавати старшій дитині - синові утримання, яке буде відповідати 1/4 його заробітку. У свою чергу Чернова зобов'язалася за договором змінити своє прізвище на дошлюбне - Горошко. Суд відмовив подружжю Чернових у прийнятті заяви, пояснивши це тим, що в ній сторони не вказали

підстав розірвання шлюбу, а це позбавляє суд можливості винести остаточне рішення по справі.

Чи вправі суд відмовити ?

6. У лютому 1997 р. загинула в автокатастрофі мати малолітньої Козлової М. У серпні того ж року Козлов – батько малолітньої Козлової М. - був засуджений за вчинення злочину до 5 років позбавлення волі. Дитині було призначено опікуна. У 2002 р. Козлов звільнився з місць позбавлення волі. Вважаючи себе батьком малолітньої, Козлов подав позов у суд про передачу йому дитини і припинення опіки над нею.

Яке рішення повинен винести суд ?

Які чинники суд бере до уваги при розгляді спорів, пов'язаних із вихованням дітей, а також при розгляді спорів про місце проживання малолітньої дитини ?

7. Подружжя Колісників прожило у шлюбі 20 років, після чого його було розірвано. Від шлюбу подружжя має двох дітей (дванадцяти та дев'ятнадцяти років), які залишилися проживати з матір'ю. При розірванні шлюбу між сторонами не виникло суперечки щодо надання дітям утримання. У березні 2004 р. Колісник О. подала позов про стягнення аліментів на неповнолітню дочку, в якому вказала, що матеріальна допомога Колісника П. стала нерегулярною і недостатньою. При розгляді справи Колісник П. заявив, що бере участь в утриманні обох дітей за власною ініціативою. Старшій дочці він оплачує навчання у вищому навчальному закладі. Кошти на утримання неповнолітньої дочки з наступного місяця будуть нараховуватися з його заробітної плати. Крім цього він систематично купує необхідні для дітей речі (одяг, книги, медикаменти). Тому, на думку відповідача, підстав для примусового стягнення з нього аліментів немає.

Як треба вирішити спір?

8. Корольков одружився з Івановою у січні 2002 р. і через шість місяців усиновив її сина Петра від першого шлюбу, отримавши згоду кровного батька Петра.

Через півроку після всиновлення між подружжям почалися сварки. Ще через 2 місяці Іванова повернулася на постійне проживання до свого першого чоловіка разом із сином Петром. Шлюб з Корольковим вона не розірвала, але останній поїхав на постійне проживання в інше місто і на прохання Іванової добровільно сплачував аліменти на утримання хлопчика. Деякий час Корольков кожного місяця приїздив до Петра, бо любив його, як сина, а той вважав його за свого батька. Але потім Іванова, посилаючись на те, що Петро страждає після таких побачень, перестав спілкуватися зі своїм рідним батьком, заборонила такі зустрічі, але гроші продовжувала отримувати. У вересні 2003 р. шлюб між Корольковим і Івановою за позовом Королькова був розірваний, бо він брав шлюб з іншою жінкою. Ще через деякий час Корольков звернувся до суду з позовом про скасування всиновлення щодо Петра, мотивуючи тим, що дитина кілька років проживає разом з кровним батьком, спілкується з ним, а Корольков як усиновитель позбавлений права зустрічатися з хлопцем і впливати на його

виховання, тобто таке всиновлення суперечить інтересам дитини. Іванова вважає, що в цьому випадку Королькова треба позбавити батьківських прав, що не звільняє його від подальшого утримання Петра.

Як повинна бути вирішена справа?

9. Незаміжня 20-річна Сорокіна народила дитину і не захотіла забирати її з пологового будинку. Адміністрація пологового будинку вимагала від неї заяву про згоду на всиновлення її дитини без вказівки щодо особи усиновлювача. Таку заяву Сорокіна не підписала. Дитину було прийнято в дитячий заклад. Подружжя Громових хотіло всиновити дитину, але знайти її матір для того, щоб одержати згоду, не вдалося. Після півторарічних пошуків матері адміністрація дитячого будинку дала згоду на всиновлення дитини подружжям Громових. Усиновлення було належним чином оформлено. Незабаром Сорокіна дізналася про всиновлення своєї дитини і добилася від медсестри відомостей про усиновлювачів. Вона почала шантажувати їх, вимагати виплати великої суми грошей, погрожуючи в протилежному разі відібрати дитину. При цьому вона стверджувала, що дитину всиновили незаконно і у неї є право на її відібрання.

Чи було в даному випадку допущено порушення закону ?

Як слід вирішити даний конфлікт ?

Які права та обов'язки матері і батька щодо дитини?

Питання для заліку з навчальної дисципліни "Сімейне право"

1. Предмет та метод сімейного права.
2. Принципи та функції сімейного права.
3. Джерела сімейного права.
4. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків.
5. Захист сімейних прав.
6. Поняття та види сімейних правовідносин.
7. Підстави виникнення сімейних правовідносин.
8. Поняття шлюбу. Умови укладення шлюбу.
9. Перешкоди до укладення шлюбу.
10. Державна реєстрація шлюбу (порядок реєстрації, час, місце).
11. Заручини.
12. Поняття недійсності шлюбу. Види недійсних шлюбів.
13. Шлюб, який є недійсним.
14. Шлюб, який визнається недійсним або може бути визнаний недійсним за рішенням суду.
15. Правові наслідки недійсності шлюбу.
16. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя.
17. Право власності кожного з подружжя на майно (роздільне майно подружжя).
18. Загальна характеристика права спільної сумісної власності подружжя (поняття, підстави виникнення та припинення).
19. Володіння, користування та розпорядження спільним майном подружжя.

20. Поділ спільного майна подружжя.
21. Правовий режим майна жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою.
22. Умови та способи взаємного утримання подружжя.
23. Договірні засади надання подружжям взаємного утримання.
24. Визначення розміру аліментів на одного з подружжя. Час, протягом якого сплачуються аліменти.
25. Загальні підстави припинення права одного з подружжя на утримання та позбавлення такого права.
26. Договірні відносини подружжя. Види договорів подружжя.
27. Порядок укладення шлюбного договору (суб'єкти, форма, строк дії).
28. Умови шлюбного договору.
29. Припинення шлюбу (види, порядок, реєструючі органи).
30. Розірвання шлюбу державним органом РАЦС.
31. Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має дітей.
32. Розірвання шлюбу за рішенням суду за позовом одного з подружжя.
33. Поновлення шлюбу.
34. Режим окремого проживання подружжя.
35. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків та дітей.
36. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.
37. Установлення факту батьківства/материнства за рішенням суду.
38. Оспорювання батьківства (суб'єкти, порядок, наслідки).
39. Загальна характеристика особистих немайнових правовідносин батьків та дітей.
40. Основні права та обов'язки батьків щодо дитини.
41. Спори щодо виховання дітей (види, порядок та особливості розгляду).
42. Спори між батьками щодо місця проживання малолітньої дитини.
43. Позбавлення батьківських прав (підстави, порядок розгляду, правові наслідки).
44. Загальна характеристика майнових правовідносин батьків та дітей.
45. Права батьків і дітей на майно. Управління батьками майном дитини.
46. Обов'язок батьків утримувати дитину. Способи його виконання.
47. Визначення судом розміру аліментів на дитину. Зміна розміру аліментів.
48. Договори батьків щодо утримання дитини.
49. Невиконання батьками аліментного обов'язку. Заборгованість за аліментами, відповідальність за прострочення сплати.
50. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей.
51. Обов'язок повнолітніх дітей утримувати своїх батьків.
52. Загальні засади влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.
53. Поняття усиновлення. Суб'єкти відносин, що виникають з усиновлення.
54. Загальний порядок усиновлення.
55. Таємниця усиновлення, юридичні засоби забезпечення таємниці усиновлення.
56. Правові наслідки усиновлення.
57. Недійсність усиновлення та його правові наслідки.

58. Скасування усиновлення та його правові наслідки.
59. Загальні засади опіки та піклування над дітьми.
60. Патронат над дітьми (поняття, права та обов'язки сторін, договір про патронат).
61. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.
62. Обов'язок інших членів сім'ї та родичів по утриманню.